Etrusc

L'**etrusc** és una llengua morta parlada a l'antiga Etrúria (l'actual Toscana). Així com el basc, les llengües altaiques, les uràliques i el maltès, la llengua etrusca no pertany a la gran família de llengües indoeuropees d'Europa, ni s'ha demostrat cap relació amb aquestes. No s'ha pogut tampoc relacionar l'etrusc amb els altres grups coneguts de llengües, ni pel que fa al vocabulari, ni pel que fa a la gramàtica. Se suposa que és una llengua resultant de la fusió d'elements autòctons i asiàtics i es considera una llengua aïllada. Aquesta llengua té un alfabet propi, l'alfabet etrusc.

Etrusc

𐌓𐌀𐌔𐌍𐌀

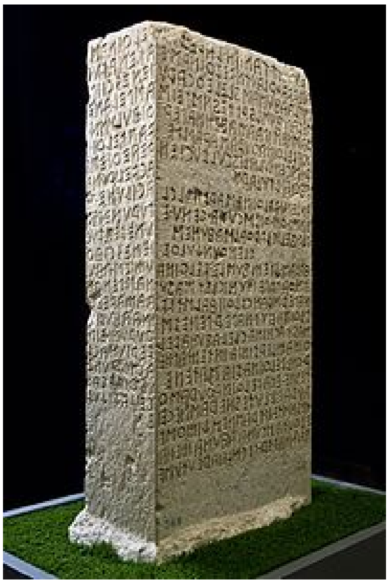

Tipus	llengua, llengua morta i llengua antiga
Parlants	
Parlants nadius	0
Classificació lingüística	
	llengua humana llengües tirrenes
Característiques	
Sistema d'escriptura	Alfabet etrusc
Codis	
ISO 639-3	ett (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=ett)
Glottolog	etru1241 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/etru1241)
IETF	ett

Contingut

Història
Intents de classificació
Gramàtica
Vegeu també
Referències
Enllaços externs

Història

La llengua es va parlar des del primer mil·lenni aC, en resten inscripcions funeràries del 700 aC i textos cerimonials poc extensos. Els seus parlants s'estenien pel nord de l'actual Itàlia però van quedar absorbits per l'Imperi romà i la seva llengua es va anar perdent en un fenomen de substitució lingüística a favor del llatí. Com a llengua viva, podria haver desaparegut cap als inicis del segle I, encara que els sacerdots la van conservar com a llengua sagrada.[1]

Intents de classificació

Ja des del segle I, hi ha diferències entre l'etrusc i les altres llengües de la regió, que fan impossible que fossin parentes. Plini va relacionar-lo amb el rètic en la seva *Naturalis Historia*, hipòtesi possible però que només valdria per a una subfamília igualment aïllada de la resta d'idiomes. Avui dia, però, el consens en la comunitat científica és que l'etrusc està emparentat només amb els altres membres de l'anomenada *família tirrena*, grup aïllat de les altres famílies lingüístiques. Des de Helmut Rix (1998), s'accepta majoritàriament que les llengües tirrenes són el rètic, el lemni, i l'etrusc.

Al llarg de la història, han sorgit hipòtesis que relacionarien l'etrusc amb famílies lingüístiques més conegudes però cap d'aquestes no ha assolit el consens dels estudiosos:

- Anni, el 1498, va lligar l'hebreu i l'etrusc a un idioma original parlat per Noè.
- Mario Alinei, el 2003, va relacionar-lo amb l'hongarès, pel seu caràcter aglutinant i pels noms de les magistratures.[2]
- El 1861, Robert Ellis va emparentar-lo amb l'armeni.[3]
- Adrados afirmà que va néixer del grup de llengües indoeuropees, però que es va separar abans que la branca anatòlia, la més propera, i per aquest motiu hi presenta menys semblances de les esperades.
- Un grup de lingüistes britànics proposa una família anterior a l'indoeuropeu: la nostràtica, de la qual derivaria directament l'etrusc i així s'explicarien algunes similituds amb idiomes del mar Negre o amb el basc.
- Michel Morvan va trobar trets comuns amb l'hurrita, especialment en els nombres.

Àrea lingüística aproximada de la llengua etrusca al segle VI aC.

Gramàtica

En resten inscripcions funeràries escrites de dreta a esquerra llegible amb l'alfabet derivat del grec, però que no es poden traduir. Segons les representacions gràfiques no hi ha sonores, hi ha quatre timbres vocàlics, els diftongs tendeixen a reduir-se i les consonants a acumular-se. No hi ha gènere gramatical, però el femení es distingeix d'alguna manera. El singular no té desinència. La del plural és -ar. La marca de datiu singular és -eri, i n'hi ha unes quantes de genitiu. N'han estat identificats alguns pronoms personals i algunes desinències verbals. Coneixem mots de parentiu, de magistrats, de temps, de culte i de política.

A la regió que va ocupar l'antiga Etrúria, hi ha restes en la toponímia d'elements lingüístics etruscs, i també en determinades característiques fonètiques del dialecte toscà.

Vegeu també

- Liber Linteus Zagrabiensis.
- Etruscs.
- Mitologia etrusca.

Referències

1. Bonfante, Giuliano; Bonfante, Larissa. *The Etruscan Language: an Introduction*. Manchester: University of Manchester Press, 2002.
2. Alinei, Mario. *Etrusco: una forma arcaica di ungherese*. Bolonya: Le edizioni del Mulino, 2003.
3. Ellis, Robert. *The Armenian origin of the Etruscans*. Londres: Parker, Son, & Bourn, 1861.

Enllaços externs

- L'abc dels etruscs (http://www.cultura2000.provincia.siena.it/page_sp/scheda_4.asp) **(italià)**.
- etrusc Alfabet etrusc (http://www.proel.org/alfabetos/etrusco.html) a Proel. **(castellà)**
- http://www.umass.edu/etruscannews.
- http://people.umass.edu/jamesp/fonts.html.
- http://www.umass.edu/etruscannews/articles/WallaceENews5.pdf.
- http://ling.cornell.edu/Weiss/CGL_35-Etruscan.pdf.

A Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/P%C3%A0gina_principal?uselang=ca) hi ha contingut multimèdia relatiu a: ***Etrusc***

- http://web.archive.org/web/20021213221136/http://www.netaxs.com/~salvucci/VTLetrvocab.html.
- http://web.archive.org/web/20070927045655/http://www.iolairweb.co.uk/etrusdict.htm.
- http://web.archive.org/web/20021207170759/http://www.netaxs.com/~salvucci/VTLhome.html.
- http://web.archive.org/20040506090853/www.geocities.com/linguaeimperii/Italian/etruscan_es.html.
- http://linguistlist.org/forms/langs/LLDescription.cfm?code=ett.
- http://etp.classics.umass.edu/.
- http://ancientstudies.fas.nyu.edu/page/etruscan.html.
- https://webspace.utexas.edu/jp9334/www/fonts.html.
- http://paleoglot.blogspot.com/2007/01/lingua-files.html#etruscan.
- http://etruskisch.de/pgs/vc.htm.
- http://www.etruskisch.de/imp/imp-e.htm.
- http://erwan.arskoul.chez-alice.fr/etruscdict.htm.
- http://www.open.ac.uk/Arts/etrweb/etrmain.htm.
- https://ddd.uab.cat/pub/faventia/02107570v27n1/02107570v27n1p9.pdf#search=%22Pirgi%22.
- http://www.ilmessaggero.it/articolo.php?id=99304&sez=HOME_SPETTACOLO.
- http://www.clio.fr/BIBLIOTHEQUE/lalphabet_et_la_langue_etrusques.asp.

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Etrusc&oldid=23999522»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 6 jul 2020 a les 22:47.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.